РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри соціальної роботи та реабілітації
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора педагогічних наук, професора **ОСАДЧЕНКО Інни Іванівни**
на дисертацію **ШАО Чао** на тему:
«Управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність дисертаційного дослідження. Робота Шао Чао присвячена управлінню професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці. Порушена проблема є актуальною для педагогічної науки і практики, оскільки викладач технічного коледжу працює на перетині педагогічної та технічної сфер і має постійно узгоджувати власну компетентність зі змінами виробництва, цифрових технологій, змісту професійної освіти й запитів здобувачів. Традиційні епізодичні форми підвищення кваліфікації не повною мірою забезпечують таку динаміку, якщо сам викладач не володіє способами цілепокладання, планування, моніторингу, самооцінювання та корекції.

Автор обґрунтовано розглядає професійний розвиток не як зовнішньо задану сукупність заходів, а як безперервний керований процес, у якому викладач посідає суб'єктну позицію. Це дає змогу змістити акцент із формального накопичення сертифікатів на усвідомлене визначення професійних дефіцитів, добір ресурсів, досягнення конкретних результатів та їх рефлексивне осмислення. Така постановка проблеми має виразне особистісне, організаційне і соціальне значення.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561), що підтверджує її зв'язок із науковими програмами та планами.

Науковий апарат дослідження є логічним. Мета, об'єкт, предмет і п'ять завдань узгоджені між собою та зі структурою дисертації. Обрана послідовність дає змогу перейти від з'ясування сутності ключових понять до характеристики готовності, обґрунтування організаційно-педагогічних умов, розроблення моделі й експериментальної перевірки її результативності.

Вірогідність одержаних результатів забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних положень, застосуванням системного, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, технологічного, цифрового та рефлексивного підходів, а також комплексом теоретичних, емпіричних і статистичних методів. Цінним є поєднання самооцінювання викладачів із аналізом реальних продуктів їхньої діяльності, що уможливило розгляд не лише декларованої готовності, а й практичних проявів здатності управляти професійним розвитком.

Наукова новизна роботи є безсумнівною. Автором уперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено комплекс організаційно-педагогічних умов, визначено структуру готовності, обґрунтовано критерії, показники і рівні її сформованості, розроблено модель управління професійним розвитком викладача технічного коледжу. Удосконалено зміст, форми, методи, засоби та діагностичний інструментарій відповідної підготовки;

подальшого розвитку набули положення про суб'єктність, індивідуалізацію, безперервність і поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.

Особливої уваги заслуговує п'ятикомпонентна структура готовності. Мотиваційно-ціннісний компонент визначає усвідомлення значущості безперервного зростання; когнітивно-управлінський – знання механізмів управління; організаційно-діяльнісний – здатність планувати та реалізовувати професійні дії; цифрово-аналітичний – використання даних і цифрових засобів; рефлексивно-оцінювальний – самоаналіз і корекцію. Сукупність цих компонентів дає змогу цілісно оцінити готовність викладача, не зводячи її ані до мотивації, ані до володіння окремими інструментами.

Організаційно-педагогічні умови відповідають змісту досліджуваної якості. Перша забезпечує ціннісно-мотиваційну спрямованість на безперервний розвиток. Друга поєднує теоретичну, управлінську та практикоорієнтовану підготовку у процесі проєктування індивідуальної траєкторії. Третя створює цифрово-аналітичний і рефлексивно-оцінювальний супровід. Їх комплексна реалізація забезпечує зв'язок між особистою ініціативою викладача та підтримувальними можливостями закладу освіти.

Розроблена модель має цілісну блокову побудову. Цільово-методологічний блок визначає мету, підходи й принципи; змістово-процесуальний – зміст, форми, методи та етапи; організаційно-педагогічний – умови реалізації; діагностично-оцінювальний – критерії, показники, рівні та інструментарій; результативний – очікувану позитивну динаміку готовності. Взаємозв'язок блоків надає моделі не лише пояснювальної, а й технологічної функції.

Формувальна робота реалізовувалася на чотирьох етапах. На мотиваційно-орієнтаційному етапі викладачі осмислювали значення професійного розвитку; на когнітивно-управлінському опановували знання про самодіагностику, цілепокладання й планування; на практико-моделювальному розробляли індивідуальні карти, формували електронні портфоліо та виконували практичні завдання; на рефлексивно-корекційному аналізували результати, отримували цифровий зворотний зв'язок і коригували подальші дії. Така етапність відповідає логіці управлінського циклу.

Позитивне враження справляють наведені в дисертації приклади персоналізації професійного розвитку. Викладачеві, який відчуває труднощі із самооцінюванням, можна запропонувати рефлексивний щоденник, чек-лист компетентностей і аналіз відгуків здобувачів освіти. Для розвитку дослідницької компетентності як можливі складники індивідуальної траєкторії описано опрацювання публікацій, участь у вебінарах і проведення невеликого педагогічного дослідження. Ці приклади ілюструють практичне застосування індивідуального підходу.

Експериментальна перевірка засвідчила позитивний вплив розробленої моделі та організаційно-педагогічних умов на готовність викладачів управляти власним професійним розвитком. Учасники експериментальної групи стали більш самостійними у визначенні професійних потреб і цілей, плануванні індивідуальної траєкторії, доборі ресурсів, оцінюванні досягнутих результатів та коригуванні подальших дій. Позитивні зміни охопили всі компоненти досліджуваної готовності й були значно виразнішими, ніж у контрольній групі. Це підтверджує доцільність цілеспрямованого педагогічного супроводу професійного розвитку викладачів технічних коледжів.

Практичне значення роботи полягає в розробленні діагностичного й навчально-методичного забезпечення, придатного до безпосереднього використання. Індивідуальні карти, електронні портфоліо, рефлексивні щоденники, самооцінювальні звіти, кейси, алгоритми планування і цифрові засоби моніторингу можуть використовуватися в системі

внутрішньої методичної роботи коледжу та у програмах підвищення кваліфікації. Важливо, що ці матеріали орієнтовані не лише на контроль, а передусім на підтримку професійної автономії викладача.

Результати впроваджено у закладах професійної освіти Китайської Народної Республіки. Апробація здійснювалася під час міжнародних науково-практичних конференцій. Основні результати представлено в 10 наукових працях, з яких стаття у науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 тез наукових доповідей.

Дисертація має логічну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Список джерел охоплює 159 найменувань, з них 71 іноземними мовами. Такий обсяг джерельної бази свідчить про належне опрацювання українського, китайського та міжнародного наукового дискурсу.

У **першому розділі** систематизовано теоретичні положення щодо управління професійним розвитком викладача технічного коледжу, розкрито особливості діяльності викладачів технічних коледжів, проаналізовано китайський і зарубіжний досвід. Автор послідовно доводить, що сучасному викладачеві недостатньо бути виконавцем інституційно визначених заходів – він має самостійно проєктувати власне професійне зростання.

У **другому розділі** обґрунтовано структуру готовності, її критерії, показники й рівні, визначено організаційно-педагогічні умови та представлено авторську модель. Позитивним є взаємозв'язок теоретичного, діагностичного і технологічного аспектів: кожен складник готовності набуває конкретного прояву у змісті підготовки та процедурах оцінювання.

У **третьому розділі** висвітлено організацію експерименту, представлено вихідні дані, докладно описано етапи формувальної роботи та проаналізовано підсумкові результати. Порівняння експериментальної й контрольної груп та застосування статистичного критерію підтверджують, що позитивна динаміка пов'язана зі спеціально організованим педагогічним впливом.

Загальні висновки структуровано відповідно до п'яти завдань дослідження. Вони мають узагальнювальний характер, відображають теоретичні й експериментальні результати та не підмінюються простим повторенням змісту розділів. Дисертація є самостійною завершеною науковою працею.

Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи роботу Шао Чао, вважаємо за необхідне висловити такі зауваження та рекомендації:

1. У моделі представлено чотири послідовні етапи й три організаційно-педагогічні умови. Наочність і прикладну придатність моделі посилила б окрема матриця, яка демонструвала б, як кожна умова реалізується на кожному етапі та на які компоненти готовності спрямований відповідний вплив.

2. Результати подано переважно для експериментальної і контрольної груп загалом. Додатковий аналіз динаміки з урахуванням педагогічного стажу, профілю навчальних дисциплін або вихідного поєднання сильних і слабких компонентів дав би змогу глибше розкрити диференційований вплив моделі.

3. У методиці дослідження доцільно було б окремо описати порядок роботи з неповністю заповненими анкетами, пропущеними відповідями та можливим вибуттям учасників між етапами експерименту. Це зробило б процедуру формування підсумкової бази даних максимально прозорою.

4. У дисертації окреслено принципи добровільності, інформованої згоди та конфіденційності. Водночас з огляду на використання електронних портфоліо й цифрового

зворотного зв’язку доцільно було б конкретизувати порядок доступу до цих матеріалів, строки їх зберігання та процедуру вилучення персональних даних після завершення дослідження.

5. Автор переконливо описує індивідуальні консультації та рефлексивні сесії, однак практичне впровадження результатів виграло б від конкретизації вимог до підготовленості консультантів або фасилітаторів: їхніх компетентностей, функцій, способів підготовки та критеріїв якості супроводу.

Висловлені зауваження та запитання мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки роботи, не впливають на її наукову новизну, теоретичну й практичну значущість та можуть бути враховані автором у подальшій науковій діяльності.

Висновок. Дисертація Шао Чао на тему: «Управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці» є завершеною самостійною науковою працею, у якій розв’язано актуальне науково-педагогічне завдання, пов’язане з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою організаційно-педагогічних умов формування готовності та моделі управління професійним розвитком викладача технічного коледжу. За актуальністю, науковою новизною, теоретичним значенням, практичною цінністю, обґрунтованістю положень і висновків дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії і скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Шао Чао заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент професор кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Інна ОСАДЧЕНКО